

Laudato Si'

Uitnodiging tot geloofsgesprek

In zijn opmerkelijke encycliek *Laudato Si'* wijst paus Franciscus de gelovigen uitdrukkelijk op hun verantwoordelijkheid in en voor de hele wereld. Centraal staat de samenhang tussen de globale ecologische problemen en de sociale onrechtvaardigheid die onze wereld kenmerkt. Christenen kunnen vanuit hun geloofsleven bijdragen aan een globale zorg om 'het gemeenschappelijk huis' van alle mensen. Deze handleiding nodigt de gelovigen uit om hierover actief het gesprek te voeren. Dit kan gebeuren in speciaal daarvoor belegde bijeenkomsten. Maar ook in bestaande groepen kan de gesprekshandleiding natuurlijk gebruikt worden om het geloofsgesprek te voeren.

Al met de keuze van zijn naam heeft paus Franciscus de toon gezet voor een hernieuwd engagement van de christenen in de wereld. Door zijn optreden wijst deze paus de gelovigen al vanaf het begin van zijn pontificaat consequent op het schrijnende en voor christenen onaanvaardbare onrecht in de wereld, dat uiteindelijk schade toebrengt aan de hele aarde. Met de encycliek *Laudato Si'* voegt paus Franciscus daarom ook een nieuwe dimensie toe aan de verantwoordelijkheid van de christenen voor en samen met de gehele mensheid: de zorg voor onze leefomgeving waarin natuur en mens gebukt gaan onder technocratisch nutsdenken.

Het behoort tot de kerntaken van onze geloofsgemeenschap om het gesprek over ingrijpende maatschappelijke problemen op gang te brengen. Het is onze hoop met deze handleiding deze gesprekken aan te moedigen, in parochies en geloofsgemeenschappen, in maatschappelijke organisaties en bezinningsgroepen. Deze gesprekken kunnen gelovigen helpen om vorm te geven aan hun roeping in de wereld van vandaag.

Deze gesprekshandleiding is door het Titus Brandsma Instituut (TBI) geschreven op verzoek van de bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen. Het TBI is een onderzoeksinstituut voor de studie van spiritualiteit en mystiek. Het is in 1968 opgericht als een vorm van samenwerking tussen de Radboud Universiteit Nijmegen en de Nederlandse Karmelprovincie ter nagedachtenis aan Titus Brandsma (1881-1942), karmeliet.

Voor paus Franciscus hangt het onrecht dat wij de aarde en de natuur aandoen direct samen met onrechtvaardige sociale verhoudingen. De ecologische crisis is ook een sociale crisis. Deze samenhang wordt gevonden in het gebrek aan verantwoordelijkheidszin voor de zorg om 'het gemeenschappelijk huis' waarin de mensheid leeft. De paus blijft daarbij niet in abstracte principes steken, maar gaat ook uitdrukkelijk in op concrete kwesties. Want: verantwoordelijkheid begint altijd in het concrete handelen van de mens. En juist hierin ligt de mogelijke bijdrage vanuit de christelijke spiritualiteitstraditie om over deze crisis heen te komen tot een positieve verhouding tot de aarde. Dit komt naar voren in drie thema's, die ook uitgangspunt van het gesprek zijn:

- De aarde als gave
- Zorg voor het huis
- Ons gemeenschappelijk huis

Ten behoeve van het gesprek geven we bij elk thema één of enkele citaten uit *Laudato Si'*, gevolgd door een aantal gespreksvragen. Zo kunnen we de inzichten van paus Franciscus verbinden met onze eigen ervaringen en ideeën. Zo kunnen wij ook een antwoord ontdekken op de vraag: hoe kunnen wij als christenen bijdragen aan een nieuwe spiritualiteit van de aarde?

Thema 1 De aarde als gave

Paus Franciscus zegt dat de wereld en ieder mensenleven een kostbaar geschenk is dat het waard is te koesteren:

De vernietiging van de menselijke omgeving is zeer ernstig, niet alleen omdat God de wereld aan ons, mannen en vrouwen, heeft toevertrouwd, maar omdat het menselijke leven zelf een gave is die beschermd moet worden tegen diverse vormen van vernedering. (LS 5)

Dat brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee voor mensen, een plicht om niet alleen zorg te dragen voor de natuur, maar ook voor het welzijn van alle mensen:

Het werk van de Kerk bestaat er niet alleen in om iedereen te herinneren aan de plicht tot de zorg voor de natuur. Zij moet 'boven alles de mensheid beschermen tegen zelfvernietiging'. (LS 79)

Vragen ter overweging en bespreking:

Lees samen de opening van *Laudato Si'* (LS 1-2).

- Wat raakt je in de tekst?
- Herken je je in wat Paus Franciscus hier zegt?

Paus Franciscus roept op om de aarde als schepping te zien, die voortkomt uit Gods liefde (LS 76-77).

- Ervaar je de aarde als Gods liefdevolle scheidingswerk? Wanneer wel? Wanneer niet?
- Welke mogelijkheden zie je om gezamenlijk Gods schepping tot haar recht te laten komen?

Laudato Si' eindigt met twee gebeden: een gebed voor allen die in een Schepper God geloven en een gebed voor christenen (LS 246). Op pagina 12 staan ze afgedrukt. Lees deze gebeden aandachtig door en deel met elkaar welke woorden het meest weerklank vinden in jezelf.

Thema 2 Zorg voor het huis

Het christelijk geloof vraagt om bezinning op de kwaliteit van leven, een leven waarin het niet draait om consumptie en verbruik, maar om het vinden van vreugde in wijsheid en deugd:

Christelijke spiritualiteit biedt een alternatief begrip van de kwaliteit van leven. Ze moedigt aan tot een profetische en contemplatieve levensstijl, een levensstijl die vervuld is van diepe vreugde en vrij van de obsessie tot consumeren. We moeten lering trekken uit een oude les die men aantreft in verschillende religieuze tradities en ook in de Bijbel. Het gaat om de overtuiging: 'minder is meer'. (LS 222)

Handelen en bezinning zijn één, ze kunnen niet los van elkaar bestaan:

Wij zijn geroepen om in ons werk een dimensie van ontvankelijkheid en toewijding te betrekken, wat iets heel anders is dan inactiviteit. (LS 237)

Vragen ter overweging en bespreking:

In het eerste hoofdstuk worden ontwikkelingen beschreven die *ons gemeenschappelijk huis* beschadigen. Ieders talent en inzet is nodig om de schade – door mensen aangericht – te herstellen (LS 17-61).

- Hoe draag je bij aan deze beschadigingen? Wat zou je anders kunnen doen?
- Wat is jouw talent? Wat kunnen jullie samen? Wat zou je samen kunnen doen met de geloofsgemeenschap of in de wijk om bij te dragen aan

herstel van het beschadigde huis?
Laudato Si' noemt wetenschap en technologie fantastische producten van een door God gegeven creativiteit. Tegelijk geven deze ons een enorme macht en dominantie over de mensheid en de wereld (LS 102-105).

- Hoe ga je om met macht en machteloosheid?
- Hoe kun je jouw vermogens aanwenden ten behoeve van 'ons gemeenschappelijk huis'?

Thema 3 Ons gemeenschappelijk huis

De mens is schuld aan klimaatverandering en uitbuiting van de aarde. Vandaar de oproep tot globale dialoog, inspanning en solidariteit om oplossingen te zoeken en gezamenlijk nieuwe wegen in te slaan:

Ik doe een dringende oproep tot een nieuwe dialoog over hoe we de toekomst van onze planeet kunnen vormgeven. We hebben een gesprek nodig waarbij iedereen betrokken is, omdat de milieuitdaging die wij ondergaan en haar menselijke wortels, ons allemaal betreft en beïnvloedt. () We hebben een nieuwe en universele solidariteit nodig. (LS 14)

Omdat de uitbuiting van de aarde onlosmakelijk verbonden is met de afbraak van menselijke en sociale gerechtigheid, kan de oplossing van milieuvraagstukken niet los gezien worden van een herbezinning op de globale menselijke samenleving. De aarde is een gemeenschappelijk huis:

Het menselijke en het natuurlijke milieu verslechteren in samenhang met elkaar; wij kunnen de achteruitgang van het milieu niet adequaat bestrijden zonder ook aandacht te besteden aan de oorzaken die verband houden met de menselijke en sociale achteruitgang. (LS 48)

Vragen ter overweging en bespreking:

Door te spreken over *ons gemeenschappelijk huis* nodigt Paus Franciscus ons uit om naar onze wereld te kijken als een eenheid en te beseffen dat alles met elkaar samenhangt. Van daaruit roept hij op tot nieuwe, universele solidariteit (LS 14).

- Wat zou solidariteit kunnen betekenen?
- Hoe zou je samen solidariteit vorm kunnen en willen geven?

Lees samen de paragraaf over Franciscus van Assisië (LS 10-12).

- Hoe zie jij het verband tussen de kwetsbaarheid van de natuur en sociaal onrecht?
- Wat is jouw verantwoordelijkheid? Wat kun je samen met anderen?

In het slothoofdstuk benadrukt Paus Franciscus de noodzaak tot verandering, tot een nieuwe leefstijl (LS 203-208).

- Waar zie je in je dagelijkse praktijk de noodzaak van verandering?
- Wat helpt je om niet verstrikt te raken in zelfgerichtheid? Hoe kun je elkaar hierbij helpen?

De Nederlandse vertaling van *Laudato Si'* is te vinden op: www.rkkerk.nl. In boekvorm kan *Laudato Si'* besteld worden voor €15,- via:

e-mail bestel@rkk.nl
per post Bisdome Breda
Veemarktstraat 48
4811 ZH Breda